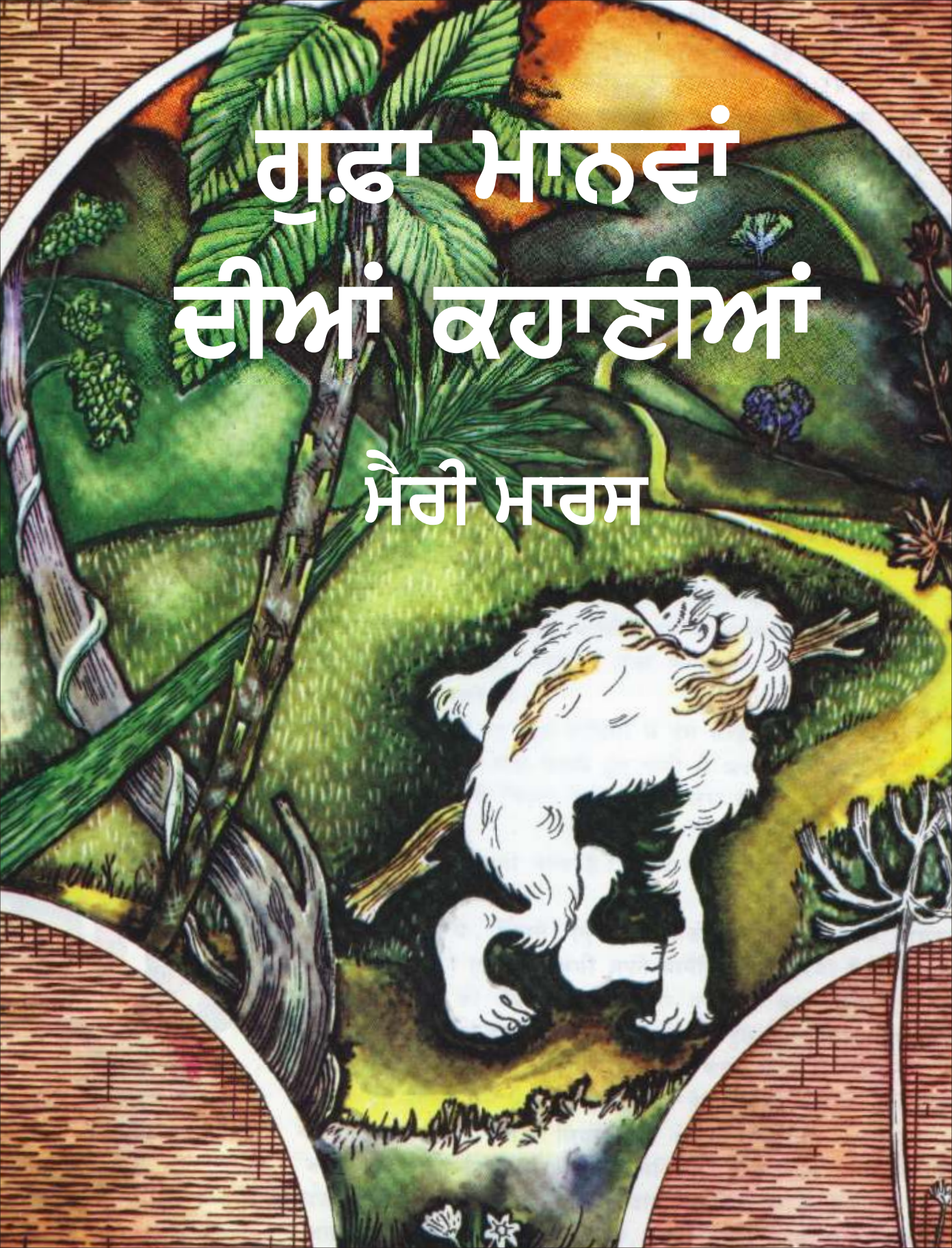

ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਮੈਰੀ ਮਾਰਸ

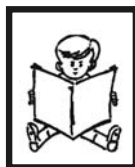

ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਲੇਖਕ - ਮੈਰੀ ਮਾਰਸ

ਅਨੁਵਾਦਕ - ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ

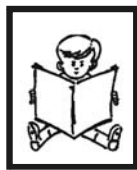
ਟਾਈਟਲ ਕਵਰ ਅਤੇ ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ — ਰਾਮਬਾਬੂ

ਅਨੁਰਾਗ ਦਰਸ਼ਨ

ਕੀਮਤ — 20 ਰੁਪਏ

ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਐਡੀਸ਼ਨ — ਸਤੰਬਰ 2011

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਅਨੁਰਾਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼

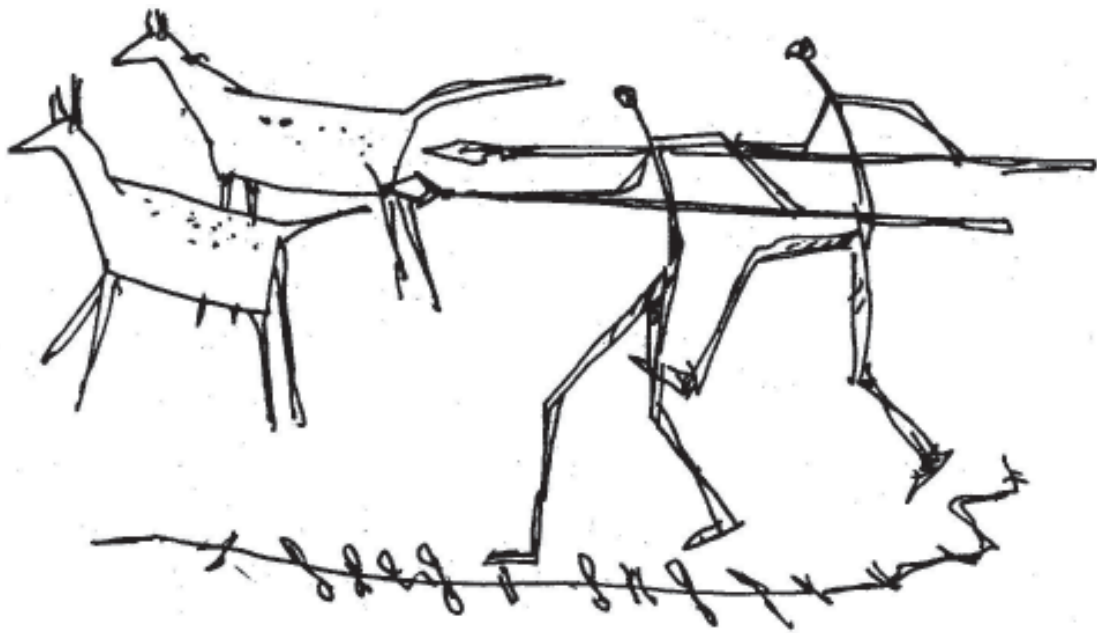
ਡੀ-68, ਨਿਰਾਲਾਨਗਰ

ਲਖਨਊ - 226020

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ

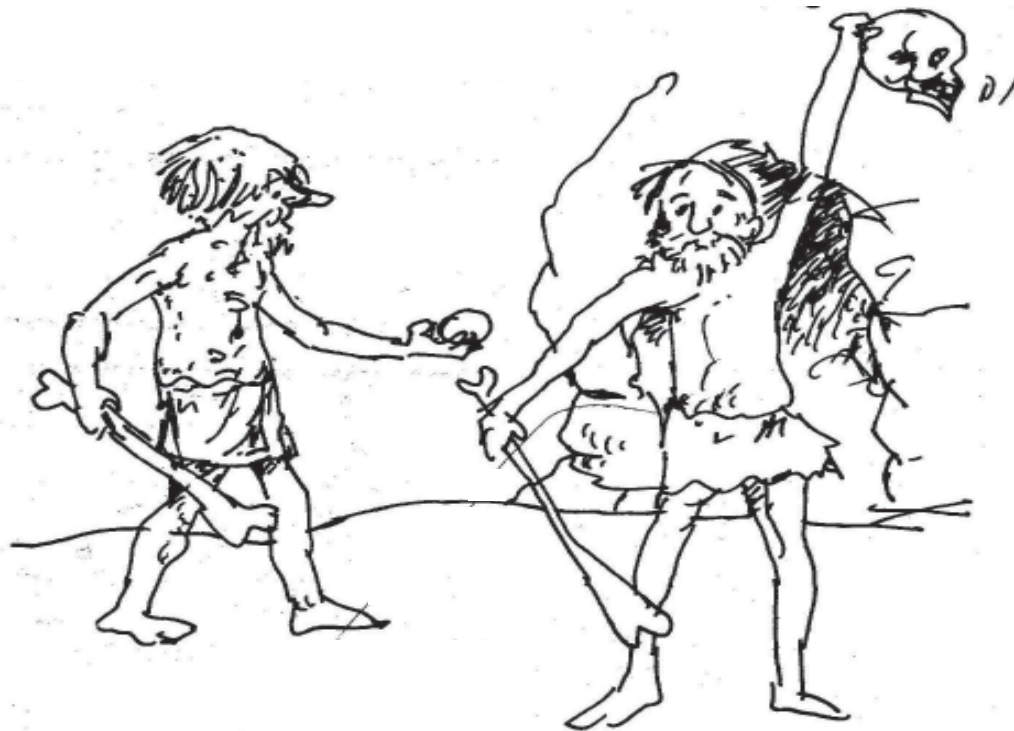
ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਰੀ ਮਾਰਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਸ ਦੌਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਹਾਲੇ ਸੱਭਿਅਕ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ, ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨੱਕ ਵੱਡਾ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਆਦਿ ਪਾਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤ ਆਨੰਦ ਆਵੇਗਾ।

ਵੱਡੀ ਨੱਕ ਦਾ ਗਹਿਣਾ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਵਿਚਲੀ ਮਿੱਝ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਤੋੜ ਕੇ ਮਿੱਝ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁੱਝੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕੀਲੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹੱਡੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਾ ਨੁਕੀਲਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਤਲਵਾਰ ਵਰਗਾ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਚੁੱਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਡੌਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਚੌੜੀ ਕਰਕੇ ਟਹਿਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀ

ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਘਰਾਟ ਬੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਵੱਡਾ ਨੱਕ। ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਉੱਚਾ ਨੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੱਕ ਰੁੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ (ਅਰਥਾਤ ਬਾਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਪੈਂਜੀਆਂ) ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ—ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨੱਕ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਵੱਡੇ ਛੇਕ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਉੱਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਲਗਭਗ ਸਿਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਘਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਵੱਡੀ ਨੱਕ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਡਾ

ਨੱਕ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਉਸ ਦਾ ਨੱਕ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਉਭਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਇੰਚ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਉੱਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਸਾਂਵਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਪਤਲਾ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੁਰਦਰੀ ਹੱਡੀ ਵਾਲੇ ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਫੁੱਟ ਵੱਧ ਦੂਰ, ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਗਾਹ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਜਿੱਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਗਾਹ ਕੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਬੈਂਗਣੀ ਰੰਗ ਦੇ ਪਤਲੇ ਪਤਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲ

ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਖਿੜਦੇ ਸਨ, ਲਾਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੌਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉੱਚੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਦਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰੇ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਬਣ ਸਕੇ।

ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੂਰਖ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ-ਕੁੜੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਈ-ਭੈਣ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ

ਇਕੱਲੇ ਘੁੰਮਣ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਨਾ ਮੁੜਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਭਟਕਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚਟਾਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਰੁੱਖ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਖਾੜ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਗਲਣ-ਸੜਨ ਲਈ ਪਟਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਹ ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਓਕ ਦੇ ਰੁੱਖ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਘੁਰ ਘੁਰ ਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਖਰਚਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕ ਕੇ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੇਜਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ

ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਓਕ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਫਿਰ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਫਰਕ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਟੁੱਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਝਪਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਘੁਰ ਘੁਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗੇ ਓਕ ਦੇ ਰੁੱਖ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰੁੱਖ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਟੋਏ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਨੇ ਟੋਏ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਕਾਲਾ ਰਿੱਛ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗੂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਟੋਏ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਖੁਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਰੁੱਖ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖਰੂਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਏਥੇ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਕਾਲਾ ਰਿੱਛ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣਿਆਂ ਪੰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਘੁਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਰਿੱਛ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਰਿੱਛ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ

ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੜਖੜਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਛ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅੱਕ ਕੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਆਪਣਾ ਸੰਘ ਨਾ ਪਾੜਨ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੁਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨੇਜਾ ਰਿਛ ਦੀ

ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਛ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਪੰਜੇ ਨਾਲ ਫੜਨ ਲੱਗਾ। ਨੇਜਾ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਖੁੱਭ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਟੋਏ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੋੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਲੰਮੀ ਸੋਟੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦੌੜਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਟੋਏ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰਿਛ ਆਪਣਿਆਂ ਪੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਉਹ ਟੋਏ ਉੱਤੇ ਝੁਕਿਆ ਅਤੇ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ

ਪਰ ਰਿਛ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ 'ਤੇ ਝਪਟਿਆ। ਆਪਣੇ ਪੰਜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੀ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਦੋਫਾੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਿਖਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਦੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਉਹ ਅਪਣਿਆਂ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਲੰਗੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਥ ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੋਹ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਪੱਤੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਚਿਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਜਖ਼ਮ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਖੂਨ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦਰਦ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਰੁੱਖ ਕੋਲ ਰੁਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਛਿੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਖ਼ਮ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣ ਲੱਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸੁੰਘ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਗੁਫਾ ਤੱਕ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਗੁਫਾ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ: “ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ।” ਪਰ ਗੁਫਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵੱਸ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ: “ਕੀ? ਕੀ?” ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: “ਮਾਜ਼ਰਾ ਕੀ ਹੈ?”

ਇੱਕ ਸਾਂਵਲੀ ਕੁੜੀ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ ਹੋਈ ਕੋਲ ਆਈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਤਲੀ ਲੱਤ ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੀਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ

ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖਮ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੜੀ ਬੂਟੀ ਲਿਆਇਆ।

ਵੱਡੀ ਨੱਕ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਝੁਕਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਛੇਕ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਛੇਕ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਿਛ ਵਾਂਗ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਨ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰਿਛ ਨੂੰ ਖੋਜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੱਡੀ ਨੱਕ ਨੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਟੀ ਸੁੱਟੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਲੇ ਨਾਲ ਰਿਛ ਉੱਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੋਟੀ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਲੇ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹੋਰ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਏਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ

ਸਨ। ‘ਕੁਐਕ-ਕੁਐਕ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਘੁਰ-ਘੁਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਰਿੱਛ ਅਤੇ ਧੂੜ ਮਿੱਟੀ ਉਡਾਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਸੱਪ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ‘ਪੈਂਟੋਮੀਅਮ ਸ਼ੋ’ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੱਭਿਅਕ ਲੋਕ, ਜੋ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਕੇਵਲ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਲਈ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੱਚੇ ਤੱਕ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੇ ਕੀ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਇਕੱਲੇ ਦਾ ਇਹ ਮੂਕ-ਅਭਿਨੈ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਛੇਕ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੰਗਲ ਵੱਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ:

“ਕੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਰਿੱਛ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ?”

ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ।” ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ

ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਜਾਨਦਾਰ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨੇਜੇ ਫੜ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਗੁਫਾ ਵਾਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭੁੱਖੇ ਸਨ, ਤਾਜ਼ੇ ਮਾਸ ਦੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ।

ਉਹ ਟੋਏ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰਿੱਛ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦਰਦ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਘੁਰ ਘੁਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੇਜਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਮਰਿਆ।

ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਢਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾ ਸਕਣ। ਰਾਤ ਉੱਤਰ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗੁਫਾ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣਾ ਸੀ। ਰਿੱਛ ਦੇ ਤਾਜ਼ੇ ਕੱਚੇ ਮਾਸ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਗਈ। ਪਰ ਰਾਤ ਦਾ ਡਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ। ਹਵਾ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਲੱਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਹਿੱਲਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਡਰ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰਿਛ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਲੋਥੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਖੁਦ ਵੀ ਮਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਲੋਥੜਾ ਚੁੱਕੀ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਖਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਦਰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਂਕੜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਨੇਜਾ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਲੱਕੜਬੱਗਾ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਨੇਜਾ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਗੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ।

ਇੱਕ ਡਰਾਉਣੀ ਘਟਨਾ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਮਲ ਪੈਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜਾ ਪਿਆ, ਫੌਰਨ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਰ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕਸਾਰ ਏਨੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੂ-ਹੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਜਾਨਵਰ ਤੁਰੰਤ ਪਿੱਛਲਖੁਰੀ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੇਰ ਰਾਤ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹੂ-ਹੂ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਛ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ਼ ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਖਾਧਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੌਂ ਗਏ।

ਕਈ ਸਵੇਰਾਂ ਆਈਆਂ, ਕਈ ਸ਼ਾਮਾਂ ਗਈਆਂ। ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਜ਼ਖ਼ਮ ਵੇਖਦਾ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ। ਜ਼ਖ਼ਮ ਉੱਤੇ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜੰਮ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੁੱਕ ਕੇ ਕਾਲ਼ਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੀ ਰਹੇ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਅਣਮੌਲ ਗਹਿਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹਮਉਮਰ ਲੜਕੇ ਸੜਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਹੌਲ਼ਾ ਪੈਰ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਲੜਕੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ।

ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ “ਆਦਮੀ” ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਕਲਮੰਦ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਹੋ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਪੈਰ ਸਿਰ ’ਤੇ ਰੱਖ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਵੱਡੇ ਨੱਕ ਨਾਲ਼ ਖਾਰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜੰਗਲ਼ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੰਗ ਸੁੱਝਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਗੁਫਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨਗੇ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਖੁੜਕੀ ਤੱਕ ਨਾ ਕਿ ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ ਦੱਬੇ ਪੈਰੀਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਦਾ ਵਾਂਗ, ਉਹ ਕਦੀ ਇਕੱਲਾ ਗੁਫਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ਼ ਝਾੜੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਨੇ ਕੁਝ ਅਨੋਖਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਡੀ ਦੇ ਚਾਕੂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਤਦ ਤੱਕ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਗ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾ

ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਰੁੱਖ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਨਾਲ ਕੱਸ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡਾ ਨੱਕ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਨੇ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਖੂਨ ਕਾਰਨ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਬਣਾਇਆ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰਗੜਨ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੂਨ ਨਾ ਵਗਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਫ਼ ਸੀ। ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮਝ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਵੇਖੋ ਮੈਂ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਧ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਦੀ ਕਰਤੂਤ

ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ “ਬੱਚਾ! ਬੱਚਾ” ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਧੱਬੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਸੀ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਛ, ਪਿਛਲੀ ਲੱਤ ਜਾਂ ਦੰਦ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਂਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨੀ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਗੁਫਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ।

ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਕਿਵੇਂ ਬਾਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਚਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਇੱਕ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਟਾਹਣੀ ਗੁਫਾ ਤੱਕ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਚਲ ਜਿਹੀ ਮੱਚ ਗਈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਾਲ ਫੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ। ਲੋਕ ਇੱਕ ਇੱਕ ਬਲਦੀ ਟਾਹਣੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ। ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮਾਣ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਉੱਡਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਲਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਚੰਗਿਆੜੀ ਉੱਡ ਕੇ ਲੰਗੜੇ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਡਿੱਗ ਪਈ ਤੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲੱਗ ਗਈ।

ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਗੁਫਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਡਰ ਕੇ ਬਲਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੰਗੜਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਜਲਣ ਨਾਲ ਚੀਕਣ ਲੱਗਾ।

ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ਼ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨਦੀ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ: “ਵਾਹ! ਵਾਹ!”

ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਦਲੇਰ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਉਸ ਜਿੰਨੀ ਉੱਚੀ ਛਾਲ਼ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉਸ ਜਿੰਨਾ ਭਾਰਾ ਪੱਥਰ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਮੋਢੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ਼ੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਘੱਟ ਪੱਧਰਾ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ਼ ਦੇਖਦੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਫ਼ਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਅੱਗ ਬਾਲ਼ੀ। ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਤੇ ਸਫੈਦ ਦਾੜੀ ਆਪਣੀ ਗੁਫ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਗੁਫ਼ਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗੇ। ਰਾਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਗੁਫ਼ਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅੱਗ ਨੂੰ ਚਾਰੇ-ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਘਿਆੜ ਵੀ ਦੰਦ ਕੱਢੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ। ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਉਹ ਡਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਗੁਫ਼ਾ ਨਿਵਾਸੀ ਅੱਗ ਦੇ ਚਾਰੇ-ਪਾਸੇ ਨੱਚਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਗ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਦੋ ਸੁਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧੀਮੀਆਂ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨੱਚਦੇ-ਨੱਚਦੇ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਥੱਕ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਥੱਕ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ।

ਪਰ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਅੱਗ ਬੁੱਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਕਾਲ਼ੀ ਸੁਆਹ ਖਿੱਲਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਫ਼ਾ ਮਾਨਵ ਉਦਾਸ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਬਲਦੀ ਟਾਹਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਕੇ ਜੇਕਰ ਬਲਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰੁਖ ਵੱਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗ ਤੇਜ਼ ਬਲਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ਼ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਕੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਤੇ ਹਲਕੇ ਗਿੱਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਕੇ ਗੁਫ਼ਾ ਮਾਨਵਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਲ਼ੀ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਿਆ।

ਗੁਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂਦੀਆਂ

ਉਹ ਹੀ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਰੱਖਿਅਕ ਬਣ ਗਈਆਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਰਖ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਕਾਰਨ ਰਿੱਛ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁੱਕੜਾ ਬਲਦੇ ਕੋਲੇ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਰਿੱਛ ਦਾ ਮਾਸ ਮਿਲਣਾ ਇੰਨਾ ਅਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਖਾਣੇ ਦੀ ਕਮੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਰਿੱਛ ਦੇ ਮਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁੱਕੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨੇ ਜਲੇ ਹੋਏ ਟੁੱਕੜੇ ਨੂੰ ਖਾਧਾ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਟੁੱਕੜੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਗੁਫਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਟੁੱਕੜੇ ਅੱਗੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਮਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟੁੱਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੋਟੀ ਵਿੱਚ ਟੰਗ ਕੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ-ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਨੱਚਦੇ ਸਨ, ਤਰ੍ਹ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ੇਰ,

ਚਿੱਟੇ ਬਘਿਆੜ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੂਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਘੂਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਹਾੜੀ ਬਦਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਮੌਸਮ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅੱਗ ਨਾ ਬਲੀ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰੁੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਦ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਨਿੱਘਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ।

ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ (ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼) ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਲੱਕੜਾਂ ਲੈਣ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਕੋਲ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ਼ ਚੀਕਦੀ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ਼ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਪਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅੱਗ ਬੁੱਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਈ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅੱਗ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਿੱਤਰ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਦੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ਼ ਚਿੰਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ਼ ਚਿੰਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਇਹ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੰਡ ਜਾਂ ਭੁੱਖ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਅਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ਼ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਡੁਸਕਦਾ-ਡੁਸਕਦਾ ਉਸਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਲੱਗਦਾ। ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਧ 'ਤੇ ਹੀ ਪਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਫਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਾਮ ਜਾਂ ਬੇਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ ਮਾਸ ਤੇ ਮੱਛੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਇੱਕ ਵਾਰੇ ਜਦੋਂ ਬਾਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ। ਔਖਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ-ਪਾਸੇ ਟੋਏ ਪੈ ਗਏ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਮੁਰਝਾ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ, ਕੰਦ-ਮੂਲ਼ ਤੇ ਫਲਾਂ ਨਾਲ਼ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਮਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਪਲ ਵਿੱਚ ਨਿਗਲ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮੱਛੀਆਂ ਹੀ ਫੜ ਹੋਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂਫਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵਹਾ ਕੇ ਨਦੀ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਧਾਰਾ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਮੱਛੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਵਾੜੇ ਉੱਪਰ ਪਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਜੋ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਂਦੀ ਤੇ ਲੜਖੜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਬਾਲਣ ਲਈ ਲੱਕੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਜਾਂਦੀ, ਉਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਭੁੱਖ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

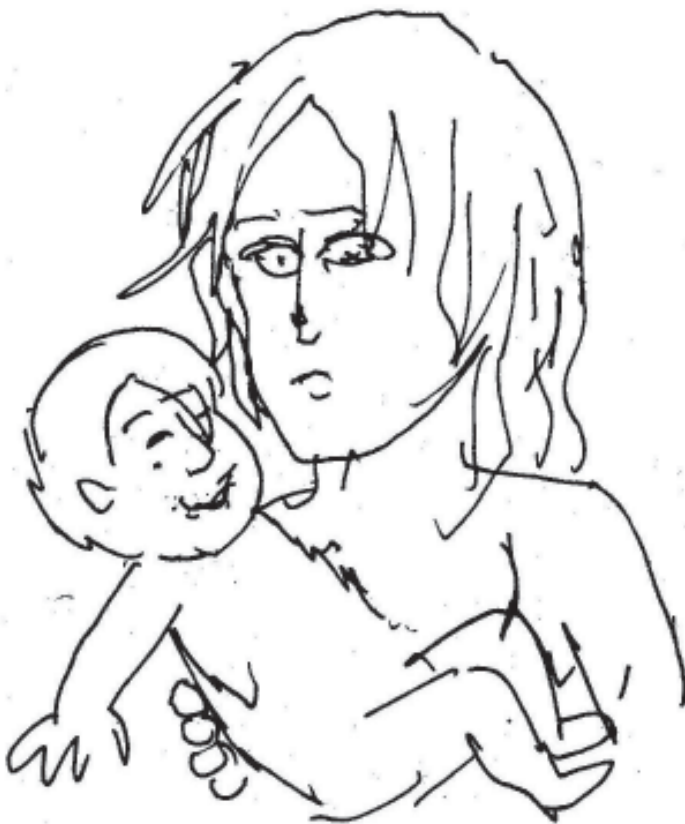
ਹੱਸਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਫਾ ਤੋਂ ਨਦੀ ਵੱਲ ਵਧੀ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜੰਗਲੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਖਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹੀ ਰੁਕਦੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਸਿਰਫ਼ ਟਾਹਣੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਨੇ ਕੰਦਮੂਲ਼ ਦੀ ਭਾਲ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਆਪਣੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਆਖਰ ਭੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼ ਫੜਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਠਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਤਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕਲਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ਼ੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਤਖ਼ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੱਤਖ਼ਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਝੁੰਡ ਤੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਬੱਤਖ਼ ਫੜਦੀ ਤੇ ਬੱਤਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਤਰਕੀਬ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਲਗਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਸਕਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਬੱਤਖ਼ ਹੱਥ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਝੁੰਡ ਡਰ ਕੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਖਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੈਰੀ ਸਮਝਣ

ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਨਤੀਜਾ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜ ਜਾਂਦੀ।

ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਾਂ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗੁਫਾ ਮਾਨਵ ਬੱਤਖਾਂ ਦੇ ਭੱਜ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਤਰਕੀਬ ਕੱਢੀ ਜਿਸ ਨਾਲ਼ ਝੁੰਡ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੱਤਖ ਵੀ ਕਾਬੂ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਗਰਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਦੀਆਂ ਭਿੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਨਦੀ ਦੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਬੱਤਖਾਂ ਉੱਪਰ ਤੈਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ

ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਜਦੋਂ ਬੱਤਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਝੁੰਡ ਉਸ ਪਾਸੇ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਚੁੱਪਚਾਪ ਇੱਕ ਹੱਥ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਵਧਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਬੱਤਖ ਦੀ ਲੱਤ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਇੰਨੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਝੁੰਡ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਬੱਤਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਝੁੰਡ ਅਰਾਮ ਨਾਲ਼ ਤੈਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਇਹ ਛੋਟੀ ਸਾਂਵਲੀ ਕੁੜੀ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਰੀ ਹੋਈ ਬੱਤਖ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਭੱਜਦੀ ਹੋਈ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ “ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ! ਬਹੁਤ

ਵਧੀਆ!” ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਔਰਤ’ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਹਿਚਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੱਤਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਪਾਣੀ ਕੰਢੇ ਦੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚ ਲੁਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਂਵਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਦਾ ਪੱਤਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੱਤਖ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਪਰ ਬੱਤਖਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਛੋਟੀ ਸਾਂਵਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਖੋਜਿਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ਼ ਬੁਲਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲ਼ੀ ਇਸ ਸਾਂਵਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੱਢਿਆ ਤਰੀਕਾ ਯਾਦ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਨਦੀ ਵੱਲ ਵਧੀ।

ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਗੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਹ ਰੋਕੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਿਨਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਗਈ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਸ਼ਾਂਤ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇੱਕ ਵੀ ਬੱਤਖ਼ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਈ। ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਝਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਮਕ ਉੱਠੀਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨੱਕ ਫਰਕਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕਸੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵੱਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵੱਧਦੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਬੱਤਖ਼ ਉਸ ਵੱਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਂਵਲੀ ਔਰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਡੁੱਘਾ ਉਤਰਨ ਲੱਗੀ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ਼ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਛਿੱਲ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ

ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ।

ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਉੱਤਰ ਗਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਠੰਡਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੁਰਦਰੀ ਛਿੱਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਮੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੀ, ਨਦੀ ਦੀ ਦਲਦਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀ। ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਟਾਹਣੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਤੈਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਨਾ ਹੀ ਹੌਲੀ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰ ਰਹੀ ਟਾਹਣੀ ਕੋਲ ਰੁੱਕ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਕੋਲ ਰੁਕੀ ਬੱਤਖ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤੇ 'ਡੁਬਕ' ਮਤਲਬ ਬੱਤਖ਼ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਬੱਤਖ਼ ਇਕੱਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਂਵਲੀ ਔਰਤ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਪਾਣੀ 'ਚ ਲੜਖੜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਬੱਤਖ਼ ਦੀ ਗਰਦਣ ਮਰੋੜਦੀ ਹੋਈ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਆਈ।

ਬਾਹਰ ਹਵਾ ਦੀ ਠੰਡ ਨਾਲ ਉਹ ਕੰਬ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਝਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੰਦ ਬੱਤਖ਼ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦੇ ਤੇ ਅਰਾਮ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਹੌਕਾ ਭਰਦੇ ਹੋਏ। ਮਾਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਟੁਕੜਾ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਉੱਠੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਗੁਫਾ ਵੱਲ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਆਪਣੇ ਭਾਰੇ ਬੋਝ ਕਾਰਨ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਹੋਈ ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਫਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਕੇ 'ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼, ਜੰਗਲੀ ਬੱਤਖ਼' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਫੁੱਲੇ ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ ਹੈ।

ਗੁਫਾ ਦੀ ਅੱਗ ਠੰਡੀ ਹੋ ਕੇ ਬੁੱਝ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਕਵੈਕ ਕਵੈਕ ਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਤੇ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਲੇਟ ਕੇ ਸਿਸਕਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਅਨੁਰਾਗ ਦਰੱਸ਼ਟ

